

Dr. Jože Trontelj skozi oči soproge in dolgoletne strokovne sodelavke

Kako lepo je, da sva se spoznala in skupaj skozi življenje šla ...¹

✍ Tatjana Trontelj

Tako kot skladje oblik in barv naše oko prepozna kot lepoto, tako skladje v zakonski zvezi prepoznamo kot ljubezen. Midva sva imela milost živeti tak odnos.

Blagoslov srečnega zakona sva visoko cenila in skrbno negovala. Veselje in srečo, ki sta izhajala iz najinega odnosa, sva nehote in nevidno delila med ljudi, ki sva jih srečevala, tako sva mnogokrat slišala.

Moj soprog je bil zelo skromen človek. Nikoli si ni želel ne naslovov ne slave. Pa so vseeno prišli: naslovi, položaji, časti. Do vsega tega okrasja, kot je včasih rekel, je bil zadržan, večkrat se je spraševal, zakaj on, le čemu on?

“S čim se sploh smem ponašati? Če sem inteligenten, je to dar, ki mi je bil položen v zibelko. Če sem dobro izobražen, dolgujem to staršem in šoli. Če smo ugledni, je to zasluga tisočletij trde zgodovine, truda in nešteti žrtev naših prednikov, ki so oblikovali našo kulturo. Če smo premožni, ali je to sploh lahko naša zasluga? Materialne vrednote, ki jih posedujemo, so rezultat dela in truda generacij ljudi pred nami. Lahko pa so na moralno vprašljive ali celo oporečne načine prisvojeni sadovi dela ljudi našega časa. Če vse to odštejemo, na kaj smo še lahko ponosni? Ošabnost torej pove nekaj slabega o razumnosti samovšečneža.

Ponos je treba zamenjati s skromnostjo. Tega nam ne svetuje samo razumski razmislek. Večja skromnost nam tudi polepša življenje, naenkrat je lažje in bogatejše. Vzdrževati neupravičen videz, da si boljši od drugih, je težko breme, redko komu ga uspe nositi do konca življenja. Tudi pravih prijateljev ne prinaša. Ko pa nastopijo težave in je potrebna pomoč, skromnemu človeku ni težko biti hvaležen,” je bilo njegovo razmišljanje.

Jožeta sem spoznala kot študentka, ko je predaval nevrologijo. Vsi bodoči fizioterapevti od študijskega leta 1975/76 dalje smo bili njegovi študentje. Med študenti je veljal za priljubljenega, dobrohotnega, a tudi zahtevnega profesorja. Vedno je imel le ustne izpite, njegova izpitna vprašanja so bila vsa leta enaka, oštevilčena, kar so študentje poskušali obrniti sebi v prid. Niso pa vedeli, da je zaporedje menjaval, zato je bilo nemalo presenečenih obrazov, ko jim je npr. številka sedem prinesla drugačno vprašanje kot kolegu pred njim.

Na Inštitutu za klinično nevrofiziologijo v Univerzitetnem kliničnem centru v Ljubljani so leta 1976 razpisali dve mesti za nevrofiziološki asistentki. Spominjam se dne, ko sem novembra 1976 prišla v sobo k prof. dr. Jožetu Trontlju na razgovor. Med pogovorom z njim je nenadoma v sobo vstopil odločen moški, me strogo pogledal in skoraj zadirčno rekel: “Upam, da ne potrebujete družbenega stanovanja, da ne bo potreben tečaj slovenščine in da niste noseči.” Kasneje sem izvedela, da je bil to predstojnik prof. dr. Anton

Lavrič. Dr. Trontelj me je po odhodu tega hudega gospoda potolažil, da je nevrofiziologija pač nekaj posebnega v marsičem, da pa mi zagotavlja, da mi ne bo nikoli žal, če se pridružim temu kolektivu. In res mi ni bilo. Tako sva postala in ostala sodelavca, čez nekaj let zakonca.

Kaj me je očaralo na Jožetu, s čim me je osvojil in zasvojil? S svojo dobrohotnostjo, z resnicoljubnostjo, dobrosrčnostjo in z brezpogojno ljubeznijo do družine, s potrpežljivostjo in z vztrajnostjo, s humorjem in kar neverjetnim znanjem.

Z gostoljubnostjo; bil je imeniten kuhar. S spoštovanjem do soljudi; z vsemi sosedi v vasi, kjer sva si ustvarila dom, je bil v dobrih odnosih.

Z darežljivostjo; bil je podpornik velikega števila dobrodelnih akcij, za eno odmevno tudi glavni pobudnik, bil je boter več otrokom v Sloveniji in v tujini in veliki družini v Afriki.

Bil je izvrsten ribič, a že vrsto let domov ni prinesel ulova. “Veš, ne morem pokončati te lepe živali.” “Tudi krompir, zelje in fižol nas bodo nasitili,” sem mu pritrdila. Hčerka pa je dodala, da se je že sprijaznila, da ne bo nikoli spoznala okusa lipana.

Bil je tudi aktiven naravovarstvenik. Morda se bo kdo spomnil norih načrtov za gradnjo velikega jezua na reki Soči. Bilo je to v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja. Jože je takrat v boju proti uresničitvi načrta zastavil dobesedno vse. Opozarjal je na katastrofo, ki je izbrisala Longarone leta 1963. Narava je kmalu pokazala, kdo ima prav. Posočje je leta 1976 prizadel

močan potres, v naslednjih letih še dvakrat.

Spoštoval je drugače misleče, ki so bili pripravljene na soočenje. Spoštoval je drugače verujoče; eden njegovih najboljših prijateljev je bil musliman. Družina je dalj časa preživela v okolju, kjer smo petkrat na dan poslušali kliče mujezinov. Le dve katoliški cerkvi sta bili v tisti državi, nista smeli imeti zvonikov, a naši arabski prijatelji in znanci so enako spoštovali naše versko prepričanje kot mi njihovo.

Bil je spoštljiv poslušalec, razmišljujoč in kritičen znanstvenik, izvrsten učitelj, dober zdravnik, zvest in nežen soprog, ljubeč oče in dedek. Svojim otrokom je privzgojil močan etični občutek in tradicionalne krščanske vrednote. Vzgajal jih je z besedo in zgledom.

Ljubil in spoštoval je življenje, od spočetja do smrti, dosledno je zagovarjal človekovo dostojanstvo. Branil ga je in zagovarjal v Komisiji za medicinsko etiko, ki jo je vodil 19 let, in s sodelovanjem v različnih odborih in komisijah za etiko in bioetiko doma in v Evropi.

Verjel je v svetost človeka, verjel je v božjo iskro v vsakem živem bitju.

Na vrtu za hišo smo že pred leti izkopal tri bazene, da bi vrnil del teritorija prvotnim prebivalcem naše parcele. Tako smo dobili ribnik, žabnik oz. pupnik in račnik, kot jih je poimenovala vnukinja Izabela po njihovih glavnih 'prebivalcih'.

Med najožje družinske člane je sprejel najprej zavrženo psičko pasme vaški potpuri, naslednje leto izgubljenega črnega labradorca, čez dve leti, sredi najtrše zime, še mršavo, okrvavljeno in zaudarjajočo pasjo mrcino. Ko smo to mrcino okopali, poskrbeli za rane in nahranili, se je izkazalo, da smo dobili 45 kg najnežnejše pasje ljubezni. S tem so družinski dopusti postali pravi podvigi, saj so nas psi spremljali na zimske smučarske počitnice kot tudi na poletni dopust na morje. Ves čas pa so našo hišo šteli za gostoljubno tudi mucki, zdaj imamo štiri, pet dodatnih je na 'polpenzionu'. Račnik pa že tri leta z navdušenjem obiskujejo sosedove račke.

O ljudeh je vedno želel misliti le dobro, nikoli ni poslušal govorice. Imel

je močno intuicijo in ta notranji glas ga nikoli ni zaman opozarjal. V navezi z izkušnjami in z znanjem je kot zdravnik ta božji dar velikokrat uporabil v dobro pacientov, čemur sem bila večkrat priča, ko sem bila njegova asistentka v EMG ambulanti.

Dr. Jože Trontelj hrani domače živali. Foto: Juni Trontelj

Kot predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti se je izpostavil ob najhujši rani našega naroda, ob izvensodnih pobojih po koncu 2. svetovne vojne. Nemoč ob spoznanju, da mu kot predsedniku SAZU med člani ni uspelo doseči soglasja o obsodbi tistih strahotnih zločinov proti človečnosti, mu je odprla globoko srčno rano. Nikoli ne bom vedela, koliko noči je prebedel ob knjigah, ki so pričevale o skritih grobiščih, in premišljeval o razlogih, da slovenski narod ne zmore narediti skupnega koraka k spravi.

V zadnjem času se je poleg vsega ostalega dela najbolj predano posvečal delu Inštituta za etiko in vrednote, katerega soustanovitelj je bil. Inštitut za etiko, ki zdaj nosi tudi njegovo ime, širi in pogloblja zavest o pomenu etike

in vrednot za boljšo prihodnost na vseh področjih posameznikovega in družbenega življenja.

Trinajst let, do njegovega nenadnega odhoda v večnost, sva si delila pult v službeni sobi. Za marsikoga nerazumljivo velik obseg sobivanja, za naju privilegij, ki sva ga oba zelo cenila. Zame blagoslov, ki mi je omogočil dodatne dragocene skupne trenutke. Sodelovanje na delovnem mestu in bližina v službeni sobi sta mi omogočila poglobljen pogled v soprogovo delo, zato mi ni bilo težko ostajati z njim večkrat tedensko dolgo v noč. Nešteto krat sva skupaj odhaja iz stavbe Kliničnega centra ob zelo poznih urah, nemalokrat tudi po polnoči.

Mnogi ste ga poznali, a spoznali ste lahko le vrhne plasti njegove osebnosti. Malo jih je bilo, ki jih je spustil v bližino svojega srca, med temi sem bila jaz, srečnica. Z leti nekateri zakonci vpeljejo v svoj odnos rutino, drugi se oddaljijo ali celo razidejo, nekaj zvez pa je takih,

ki s časom poglobljajo medsebojno zaupanje, spoštovanje in ljubezen. Najina je bila taka.

Ko se je vrnil s poti v tujino, me je rad presenetil s sladkim ali uporabnim darilom, npr. z 'blinkerjem', kot je poimenoval lep kos bižuterije ali ob zelo posebnih obletnicah dragocenejši nakit. Če pa ni utegnil kupiti darilca, mi je doma narisal dežniček (dežniček, kot simbol za rain check).

Praznino, ki jo je pustil za seboj, zapolnjujem z lepimi spomini, ohranjanjem in poglobljanjem vezi med družinskimi člani, pa tudi s svojim skromnim prispevkom na področju etike in vzgoje. ■

Opomba

1. Adi Smolar: Daleč, daleč je za naju pomlad